

Nemzeti zarándokhely Gyimesbükkön

Fotó: Herein Gyula

A csíksomlyói búcsú másnapján minden eddiginél nagyobb létszámú, hetven-százezer közöttire becsült zarándok kereste fel a Budakeszitől nyolcszáz kilométerre keletre, a Gyimesi-szorosban sokáig Csipkerózsika álmát alvó Gyimesbükköt, amely a lelkes helybéliek, a Budakeszi Kultúra Alapítvány és több száz adományozójuk három éve tartó, látványos eredményeket hozó, közös munkájának eredményeként mára, Csíksomlyó mellett, a második legnagyobb nemzeti zarándokhelyre nemesedett.

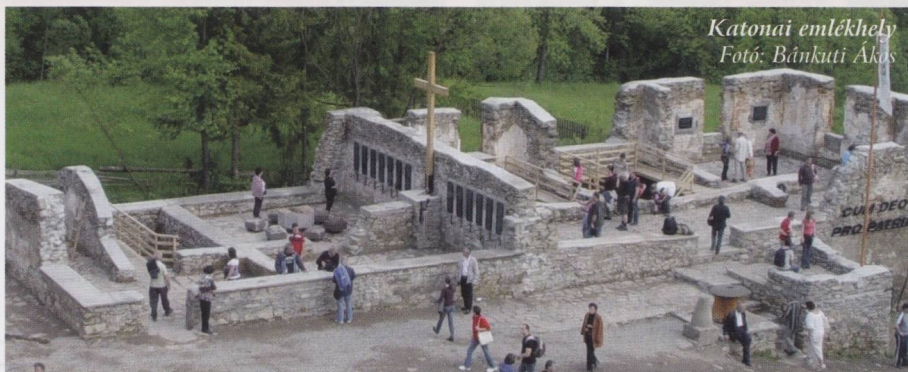

Szöcs László, Herein Gyula, Herein István, Bánkuti Ákos, Deák Inre Felső-Szalatnán
Fotó: Koós Hutás Katalin

2008. pünkösdi vasárnapjára az egy évvel korábban turistaként Erdély és Moldova határára látogató, Bánkuti Ákos vezette budakesziek - Herein Gyula merész ötletét felkarolva - felújították a történelmi Magyarország legkeletibb vasúti őrházát az ezeréves határon. S amikor az avatási ünnepségre hatvannégy év után az őrház mellé gördült a magyar koronás címeres mozdony is, szem nem maradt szárazon. Azóta elképzelhetetlen az ott élők és az anyaországiak számára, hogy ne legyen minden évben egy kicsinyke változás, egy újabb apró lépés, mely történelmet formálhat. 2009-ben az őrház melletti Rákóczi-vár kitisztogatása és a Gyimes-völgy első római katolikus templomának, a kontumáci kápolnának a felújítása történt meg. Idén a sok harcot átélt vidék katonai áldozatainak állítottak emléket.

Eddig a történelemben nem volt olyan évszázad, amikor a határvédők vére ne áztatta volna e szoros bérceit, de igaz ez a Kárpátok többi szorosára is.

Ha nem így tettek volna, sárba tiporják volna őseik emlékét, kioltva a tüzet abból a szellemi és erkölcsi kötelességtudatból, amiben évszázadok óta átöröklődött a kitartás, a megmaradás minden ereje, és ami még generációkat kell, hogy vezessen, reméljük soha többé fegyverrel a

Katonai emlékhely
Fotó: Bánkuti Ákos

kézben, hanem kultúrával, szellemi építkezéssel. – fogalmazta meg a hely jelentőségét Nagy József hadtörténész, a katonai emlékhely avatási ünnepségének szónoka.

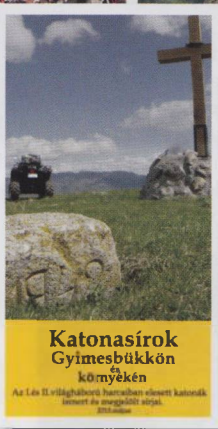
Salamon József, Gyimesbükk plébánosa, aki összefogta az egyházi területen zajló munkálatokat, köszönetét fejezte ki a gyimesieknek, akik a sötétség leplét segítettek levenni a Gyimes-völgy környéki hegyeket borító, jeltelen sírokból nyugvó, sok szenvedő katona fölül, akik vérüket áldozták hazájukért. Akiknek nem jutott szemfedő, nem jelöltek sírjukat kereszt, nem állt ott mellettük imádkozva hitves vagy szülő. Egyedül maradtak, és sokuknak a temetésére csak haláluk után majdnem egy évvel kerülhetett sor. Sírjaik legyenek szent helyek számunkra, amelyek nem csak az emberi kegyetlenséget, békétlenséget és azok áldozatait juttatja eszünkben, hanem felhívás a szeretetre, a békére és egymás megbecsülésére.

A kontumáci kápolna előtti romokon a Gyimesbükk környéki harcokban elesett háborús hősökért és áldozatokért állított emlékhelyen több mint ötszáz elesett, eltűnt katona neve szerepel. A gyimesbükkiek és a Budakeszi Kultúra Alapítvány közös csapata a helybéliek emlékeztetésében és a levélári térképeken fellelt katonai sírok közül ezen a tavaszon, első lépésként húszat, kereszttel jelölt meg. Salamon József külön köszönetet mondott a Budakeszi Kultúra Alapítvány tagjainak, Bánkuti Ákosnak, Herein Gyulának, Herein Istvánnak és Koós Hutás Katalinnak - akik Gyimesbükk barátai immár -, amiért segítettek a katonasírok levéltári anyagainak felkutatásában, a keresztek felállításában, a helyszínek és a keresztállítás fényképekkel és filmfelvételekkel való dokumentálásában, a katonasírok történetének és GPS-koordinátáinak összegyűjtésében egy általuk kiadott térképen.

Amikor rendbe szeretnénk tenni egy helyet, mindig a szélén kezdjük a munkát – utalt Gyimesbükk szimbolikus jelentőségére Herein Gyula, aki óriási szerepet vállalt a katonai emlékhely kialakításához

Tankó János, Bilibók Tibor, Görbe Vilmos polgármester, Molnár József, Kánya Miklós, Herein Gyula, Herein István, Deák Inre, Szöcs László és Koós Hutás Katalin a Hegyes-háton
Fotó: Bánkuti Ákos

a több mint kétmillió forint összegyűjtésében. Hároméves gyimesi tevékenységünk első pillanatától érzem, hogy mi csak részesei, eszközei vagyunk ennek a „felülről irányított és segített” csodának. Nem lehet véletlen, hogy az esős-borús Gyimes-völgyben pünkösdi vasárnapján mindig szikrázó napsütésre virradunk. A Kárpát-medence olyan, mint egy társadalom: nagyon lassan mozdul meg. Tevékenységünk három éve alatt azonban évről-évre olyan nagyságrendekkel nő az ide látogatók száma nem csak az anyaországból és Erdélyből, de Kárpátaljáról, a Felvidékről, a Délvidékről, sőt az Európán kívüli kontinensekről is, hogy azt mi magunk is alig hisszük el. Nagy öröm számomra, hogy azok a veteránok, akik részt vettek az ottani harcokban, még megélhették és részt is vettek az emlékhely felavatásán. Egyben köszönetet szeretnék mondani a helyi hatóságoknak, hogy évről évre lehetővé teszik és felügyelik ezt a számunkra igen fontos eseményt. A helyi rendőrségnek, akik idén ötszáz fővel, további ötszázát készenlétben tartva igyekeztek kezelni azt a közlekedési helyzetet, ami egy ilyen létszámú zárandoklatnál óhatatlanul kialakul.

Mindig lenyűgöz ennek a tájnak, a Keleti-Kárpátok bércéinek, völgyeinek látványa – emlékezett vissza Herein István az idén tavasszal szervezett akció élményeire. Számomra felejthetetlen marad a keresztállítás hangulata. Az a békeség, méltóság, ahogy a felállított kereszt egy szerre mutatnak a múltba és a jövőbe és a négy quaddal, terepjáróval, bal-tával, fűrésszel és a kereszttekkel felszerelt csapat céltudatossága, szorgalma, fáradhatatlansága az újabb és újabb helyek felkutatásában, a lövészárkokkal szabdaltságot vezető régi hadi utak kitisztogatásában. Egyik hegyre fel, a másikon le: Áldomás, Lókút, Pipás, Apa-havas, Hegyes-havas, Bilibók-tető, Sánc-pataka, Buha-száda, Mihály szállása, Felső-Szalatna, Tar-havas.

A magyar birodalomnak e ma is magyarok lakta vidéke mindig a hadak útja volt. – tekint vissza Bánkúti Ákos, a Budakeszi Kultúra Alapítvány kuratóriumának tagja. Évszázadokon át török- és tatárbetörések pusztítottak itt. A XX. században az I. és a II. világháború harcai hagytak nyomot

az ezeréves határ szorosaiban és hágóin. A hegygerincek lövészárkokkal, tankállásokkal bordázottak, melyek révén az ezeréves határ vonala pontosan nyomon követhető. A Békás-szoros, a Gyimesi-szoros, az Úz-völgye, az Ojtozi-szoros határvidékén több ezer ember esett el a harcokban. A golyózárban néha csak arra volt lehetőség és idő, hogy a lövészárkokba fektessék a halottakat és egy kis földet terítsenek rájuk. Ezek a helyeken sokszor még ma is csontokat mos ki az eső. A helybeliek még tudják, hol maradtak temetetlen holttestek, jelöletlen tömegsírok. Amikor Holló József altábornagytól, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójától megtudta az alapítvány és rajtuk keresztül a gyimesbükkiek, hogy tavaly ősszel Magyarország hadisír gondozási egyezményt írt alá Romániával, a hír nagy lökést adott az eseményeknek. A gyimesbükkiek rövid idő alatt több mint háromszáz elesett katonának a nevét nyomozták ki, tömegsíroknak a helyére derült fény a helybeliek emlékezetéből, akik évtizedeken át őrizték ezeket a titkokat, de beszélni nem mertek róla. Az utolsó pillanat ezeket a nyomokat felderíteni, hiszen még élnek olyanok, akik a harcokban maguk is

részt vettek. A szovjet és román elesetteknek a szorosban már állítottak emléket a vasúti őrházzal szemben, a Tatros túldalán, de a magyar áldozatoknak eddig nem volt helye, ahol egy fohász elhangozhatott volna értük. Azok az emberek, akik a magyarságuk miatt egyfajta nyomás alatt élnek, fontos, hogy segítséget kapjanak - jelképekben, eszmei támogatásban, vagy abban, hogy a Kárpát-medence figyelmét érzik -, hogy ha választani kényeszerülnek, a magyarságuk mellett döntsenek, és ne a feladás felé sodródjanak. Akkor talán egy kicsit könnyebb nekik egy másik országban, az ezeréves határon, magyarnak maradni.

És ez az a pont, ahol a határon innen és túl élő magyarság összeér. Görbe Vilmos, Gyimesbükk polgármestere május 23-án délután a vasúti őrháznál a zárandokokat köszöntő beszédében ezt így fogalmazta meg:

A farkas járta, medve járta rengetegben szél cibálta magányos fenyő dacosan kapaszkodik a kemény sziklába, de csúcsa eléri a fellegeteket. Az égre nézve ragaszködön köti magát egy gerinces tájhoz, amely nem csak tartást kölcsönzött, de a csodateremtésben is esélyt adott. S a megteremtett csoda az, amit most itt látunk: az egykor magányos, komor fenyő nincs már egyedül! Ezzel a biztató érzéssel és a csánogó ember tiszta, őszinte ragaszkodásával köszöntök most mindenkit, aki elzárándokolt a csodateremtés színhelyére. Csendesen, de erősen és ünnepélyesen érezzük, hogy tartozunk valahová. Ez az együvé tartozás erőt ad a helytálláshoz, a csodás tettekhez, az új világ építéséhez. Ezért könyörgünk az Úrhoz Wass Albert szavaival: *Uram, adj békeséget / a Kárpátok között! / Sehol még földet annyi / könny s vér nem öntözött... / ... Kenyér mellé naponta / jusson egy szál virág / s láthassam, amint Téged / dicsér egy új világ...*

Koós Hutás Katalin

